

nehlacíněgšij spis obrázkowj k rozšírenj užitečných známostí  
pro Čechy, Moravanj a Slováky.

Číslo 7.

Wychází každou sobotu.

1854.



Smokwoň nábožná. (*Ficus religiosa*.)

Smokwoň nábožná, čili tak zwaný Ba-  
njanowj strom, přináležej k rodu stromů, z nichž  
geden, totiž smokwoň obecná (*Ficus carica*),  
nám naše wůbec oblíbené slyš podává. Rod tento  
we mnohem ohledu památný gest, zvláště pak neobčec-  
ným způsobem zurobňowánj samičjch kwětů a množstwj  
swých druhů, jakož gsau smokwoň obecná, ben-  
galská, morussowá (*sycomorus*), dotčená smok-  
woň nábožná atd. Wědomoj gest, že k rozplazo-  
wánj rostlin a k wywedenj ovoce dwoge pohlawj gest  
potřebné. Nejwětšij počet bylin nese w gednom kwě-  
tu auby samčj i samičj; gsau wšak i některé rostliny,  
magiej náradj pohlawnj na různých, t. od sebe oddě-  
lených kwětech, a sice buďto na gedné atěz bylině, jako  
l. př. okřiky, aneb na rozdílných pněch a bylích, jako  
l. př. konopě, wrba, chmel, topol, špenat atd. K těmto  
poslednjm i smokwoň náležej. Rozdílnost tato po-  
hlawj, aspoň při některých rostlinách, jako smokwo-  
ni, giž starých spisowatelů řeckých, římských a indi-  
ckých, gmenowitě Herodota, Theophrasta a Plinia,  
nebyla docela tagna.

A wšak zurobňowánj smokwoňe i w jiném gestě  
ohledu gest neobčecné a podobu hodné. Před na  
rostlinách z kwětenj se wywinuge: slyš pak od našich  
kupců prodáwané bez patrných audů kwětowých hned  
w též podobě, gaž ge kupugeme, z wětwe wyrůstaji.  
Totižto we slyš částky kwětu gsau u wnitř zaobalené  
a zakřtý, čili raděgi, slyš kwětem, owocem a seme-  
nem pogednau a pospolu gest. K zurobňenj přispjwá  
zvláštnej živočich, gmenowaný žlabatka smok-  
woňj (*cynips sycomori*). Totižto před dozránj  
slyš na samčjm stromě nallade žlabatka tato několi-  
wageček do něho; wyljhlé z těchto štrabulky nalezje  
zde hned hogné potravu w pupy se proměňaji, nalez-  
gednjm časem s dozránj slyš wylubáwaji dýrkami  
celé gakoby napubrowané pylowj přístem wylé-  
zaji, a hned přirozeným pudem na samičj slyš za-  
letagjce zurobňugjce pyl na ně přenášegj. Tak-  
owjnto způsobem slyš spjše dozráwaji a mnohem  
gsau wětšj, nežli owocem nezurobňených. Mimo to  
žudowé štragi wětwe samčjch stromů mezi kwětaucj  
ratolesti samičjch smokwoňj, kterymžto způsobem mýto



20 lib. deřawagi, 300 lib. buřnych a přesladnych sly.  
U nás w touřenách (Treibhaus, parník) obvyčue  
gen samičj smotwoně se chowagi, gegichj sly se k sa  
ženj nehodj.

Smokwoń nábožná welitánem gęst w rżsi roslin, a welitau ofraſau wýchodnj Indje, tať že Indowé ode mnoha tiſſcú let gi za poſwátný ſtrom magi, a giż wogſto witéžného Alexanbra Macedonſtęno nęmalo gi obdivowalo. Wyſſy nie gen aſi 30 ſtęmiejú doſatuge, gaſeż i ewoce gęgi, wogęite podobny a cęrwęné barwy, gen ſkrowné zaſtawá: a wiſſak do ſiřty mnohem wjce ſe rozpreſtřrá, ano zdá ſe, gaſobny zhaube čaſu obolagje wčęné męla trwáti. Neboť na způſob něktęrých ginych ſtęmú, ſ. př. keſtenownjſa Mangle (rhizophora Mangle), no paſu trjhranného (cactus triangularis) atd, te- njčké wětwe, co wlaťna, ať ſ zemí ſpauiſti, ſtęřęz ugi magjce ſe pudy, w nowé ſtęmny wyroſtagi, i w oddęlej ed matęčného ſtęmny trwagjci. Bljz tęchto proſtřanných ſtęmú tiſi banianú Indowé nepra- dęgi ſwé paſody (modlárſtę chrámy) ſtawęgi, bra- mjnowé, t. řněži indictj, w nábožné ſamotnęſti celý ſwólgi žiwot tráwj; za parných dnú Indowé uſtřagi ſe do gęgiđ řtjnu; boháci indictj pod nimi přerojſſně ozdobené kwętné řady, cęſtičky a ſpočiwadla ſobě ku pohowęni a procházčám zhotowiti dáwagi.

Gedna mnohem nábožná, svou náramnou roz-  
sáhlostí znamenitá a vsíhvů po Indii a čítí roz-  
sášená, nalezá se na jednom ostrůvku řeky Nerbed-  
dy nedaleko města Barochy v kraině Guzeratské  
Stromového tohoto velikána zovau Indové Ku-  
beer-Bur se cti gedného svého, v gegich modlo-  
službě velmi slavného, svateho. Před čas byl  
mnohem větší, ale garu povodně řeky Nerbeddy  
veliký byl korenú a gíz vyvinutých kmenů geho po-  
trhaly. Nic méně předce vždy geště zaujima pro-  
storu 2000 stěpců, a vsíhvě geho větve zaji-  
ňugi mnohem větší výšk. Počítá se při něm 30  
hlavních a 3000 menších kmenů. Bogto indické  
v geho stromu řeky odpočívá, indické slavnosti (Za-  
taras) u přítomnosti mnoho tisíc lidí u něho a pod  
ním se oddávají. Gehe větve gsau nadto sídlem  
zeleňých holubů, pávů, mnoha zpěvavých ptáků,  
opie atd. Konečně nádherný tento strom magictelům  
a obyvatelům svým i chutně podává potravu, to-  
tiž malé šarlatové šky, které vedle lesklozeleňých  
lůvenů geho přemílý vůsobí pohled.

Náhrobel Abelarda a Sylveyn.

Petr Abelard, muž znamenitý, jehož gméno přejínanu učenosti a gestě více přejínanu poblauzenj jeho srdce od 8 stoletj pověštiným se stalo, narodil se l. 1079 w malém městečku Palais blížě Rautesu, kdež až podnes rozvaliny dřevnjho prvního hradu se ukazují, kteremž on podlé obecného zdání světlo tohohle života spatřiti měl. Otce jeho Berengara, zámojný magister domu, dříve než bogomným městem bedra hiva přepájal, před nemahy čas s wážnými naukami se objíral, pročej i tomu chtěl, aby wšsem jeho dětem učeného wychowánj a cwičení za podíl se dostalo. Petr, prvorozený syn jeho, byl sice k wogenstému stawu odhodlán, dříve wšak měl ducha svého wšsestranně wzdelati, což při wštečných jeho dájch snadnau wěci býti se widělo; a wšak čím wětšj byly prospěchy jeho w naukách, tím více i duh a náslonnost jeho k nim se znáovala, tak

Je, obřel se wogłosz y a prawa wzmoczeniow i  
otcowskeho deditow bratrj m swym postawno, cele  
učenym bádánjm se obětował. S neobyčejnau pil-  
ností a horliwosťj studowal básnictw, řečnictw, mu-  
drctw, práwa, bobosłow, latinš, řeč i hebrejsk  
gazyk, nade wšech wšak do tak gmenowaného žito-  
njho libemudrcw (philosophia scholastica, zlatštin  
zkušob mudrowánj, we střednjm věku oblibený) se  
sáral a w něm cele pohřbíl.

W niedlaubém casu Abelard přewššil wšech učení a mudrců fragny Bretanšské; pročez obšud do Parjže se šel a tam učení slawného Wiljma z Champeaur se šal. Pod náwodnictwem tohoto učitele takowými obrowštní kroky w naučách a wědomostech postawil, že brzy důmysl jeho i nad samým mistrm šwitezil, gehož něbdejší wšelá lásko k tomuto důwtipnému učení swému pogebna a nena- dáše w horaučj nenáwist a žášt se proměnila, šterauž k ostatní geho poslušáci nakaženi boli.

Tak je vřech stran nenávislji gsa stžán, ustau-  
pil Abelard w 22hém roce wětu swého do Me-  
lunu, kdež francouzský dwůr toho času tožž zdržowati  
je obyčej měl. Zdež zarazil wewegně čtenj, nálež w  
krátkém času weliké množstwj učnůw a posluchačůw,  
opustiwšše štól watřžský, k němu se přihrnulo. Z  
města tohoto později do Corbeilu přestel, mže na  
aunyslu zde w začatém romancowánj pokračowati;  
což ale gen za některý čas čimci mohl. Nebo pře-  
placm ducha swého namáhánjm zembljn gsa de teže  
a nebezpečné nemoci upadnul; pročež na radu a zpo-  
ručenj swého lékaře do domowa swého nawrátiti se  
musil, aby zde potracených sít nabyl a poofrál.

Když později Abelard zase do Paříže se poslal, bývalý jeho učitel Champeaur již byl do kláštera u sv. Viktora vstoupil, zanevřel se vyučováním a jediné ve škole kláštera tohoto, a na svém veřejném stolici učitelstvu svého nástupce posadiv, proti němuž Abelard wučeních hádkách tak wítězně wystoupil, že tento stolici svam dobrovolně Abelardovi propustil, a sám se poustachacem geho stal. Champeaur pro tuto pokoru svého nástupce tak náramně se rozljtil, že geg pod rozličnými křivými zámysly obžaloval a tak dalece osopil, až geg o učitelstvu stolici připravil a svého na ni uwezl. Z Abelard byl přinucen z Paříže se wyhoštit; a wšak, nechťe ge wítězství svého upustil, boží své, gaž sám pravil, opodal zdi městských přestěl, zjednan sobě uclisité dle posluchárna pod horau sv. Genewey. W krátkém času wšel Champeaur školu swau docela pruslšenau; pročež gi zawřet a loncečně reholudnému žiwotu se oddal.

Při okolo tohoto času musil Abelard na požádání vraceně milované matky své podruhé cestu do domova nastoupiti. Dtec zagistě jeho Berengar na tom se byl ušlawil, aby se tehle oddal a do kláštera wstoupil; lastawá pak matka žádosťwa byla prworozeneho syna swého gednau gestě k srdci přiwinauti, dříve nehlby i sama příkladu muže swého ušledowala. I Petr Abelard umysl sobě oddati se naučau bohoslowectw, procež do Laonu se obrátil, dylže zde učenem byti Anselma, kterž té doby w umění tom nad jiné slynul. A wšak Abelard i zde brzo přewahy swé nad mistrem w každém ohledu čtíw, sám nowě čtení o proroctwi Ezechielowě zarazil, kterž sice se wšerbecnau podmalau anobř s podivením přigato bylo, ale spolu Anselma tak proti němu se hněwu popudilo, že mu i kned čtení toho zabráu. Tau přejman pohnt gsa Abe-



lurd wrátil se do Paríže, kdež sláva jeho již se byla rozšířila; pročež mu i bneď učitelstve stolice povýšeno. Zdež Abelard, smýšliv se s prvním svým učitelem, přednášel libomdrcem, behoslovj a řečnictvím. Říše učmív a posluchačm naplňovali jeho posluchárnu, nuidž potomně nebedni neznamenítejší mužj v děgínách 12ho stoletj se proslavili gmenovitě potomnj Papež Goelestín II., Petr Lombardus, biskup Parížský, Berengar, biskup Voitierký, a sw. Bernhard.

Když po tu dobu Abelard gebiné učeným vrá-  
 ceni život svůj obetoval, a však teď pojednan  
 vystoupila w duši jeho wášení, kteráž napotom ži-  
 vot jeho newyšlownými nesnázmi a mukami napl-  
 nila. Ona muž již věku dospělého, stíval se ni-  
 méně krásau a puvabností gak těla tak i ducha; a  
 brzo se našla ženštá, kteráž wšelau lástu jeho  
 rovným odměnila milováním. Sedmnáctiletá He-  
 loiza, synowyně Fulbertowa, rovnala se  
 krásau a spastilostí swau nepřekrásnějšímu panju teh-  
 času, bystrotou a cwičností ducha přewyšlowala wše-  
 chy. Od slawného Abelarda milowání byti laho-  
 bilo hrdošti její, pročej geg wzájemně milowala  
 nepřestávajíc zápalem první lásty. Pod zámyslen  
 dowršení a zdefonalenj učeného wychowání této krá-  
 sawice, wygednal sobě Abelard u ugre gegjho ne-  
 nesnadně negen swobodný tui přístup, ale naposledy  
 i byt a stráwu w domě Fulbertowě. Tím způ-  
 sobem oba nátagiej za několiko měsíců požíwali new-  
 věstého štěstí, gesto ugei ani gen zdatela o tagném  
 gich frezumění se neshýwalo: a však newěwé jeho  
 znamenati welíkau proměnu w jeho způsobu předná-  
 šenj nauč, a sám on we swých zápiskách z té doby  
 wyznává: „Můj duch pry ničeho wíce nezploze-  
 wal, mluwil gsem gen dle obyčeje, a opatowal to,  
 co již předemnan powědjno bylo. Psal-li gsem co,  
 bylo to písne milostné, nikoli pat libomudrcé roz-  
 prawy a peacdnání.“

Přivedl a příčina Abelardovy proměny a  
gafoby přeraziti brzo v celém Paříži každému byla  
známa, kdežto báseň jeho na Heloizu všemně zve-  
stán do rukou se podávala, a navosledy i samotný  
Fulbertovi se dostala, kteráž i hned oba ty za-  
milované rozlačil. A však již bylo pozdě: He-  
loiza vřel své křehkosti nosila v srdcem svým,  
pročež, utlačje i spravedlivého hněvu uge svého,  
vzdálila se do Bretanše, kdež u sestry milovníka  
svého porodila syna, genuž jméno Alstrolab dano.  
Abelard se nabídnul uge, že hoťv gest pogiti  
sobě Heloizu za manželku, aby tñ opravil, v  
čem prudká jeho vášně se prohřešila, i čemuž Ful-  
bert přivolil; a však Heloiza, v nepravém do-  
mněnì svém o cti a slávě za to magie, žeby tñ  
manželstvím pověst učenosti a slavné jméno milo-  
níka gegiho štodu vzalo, z vočátku žádnau měrau  
k tomu přistoupiti nechtěla, volje sama obětj býti,  
až navosledy, v dlaněm zpěčování, s tau výmín-  
kau se podala, aby manželstvím to gegich zůstalo ta-  
gemstvím. Heloiza zůstala u svého uge, Abe-  
lard pak jebe zjednal jiné obydli, potracuge, gal-  
gindy, ve svých čteních, a manželku svou gen přis-  
lís zřidka mibáge.

Rež Aubert, domnjage se, žeby tjm způso-  
bem čest synovčině jeho nebyla dostatečně opravena,  
manželství to veřejně prohlásil, kdy pak Heloiza  
naporád stále a všude toho zapírala, rozhněvaný  
uče zle s ni nahládati počal, načež gi Abelard  
područí od něho unesl, a do kláštera Argentueil

šel byla vychována, depromobil. Tento skutek Hubertova prudkosti a vzteklosti na nevyhýb rozjít, kterým za to měl, že by Abelard hrobovými jeho náhlivě k tomu donutiti chtěl, aby se řeholnicí stala: pročež uložil sobě ukrutně toho nad ním pomstiti. K tomu cíli nagal několik zlostilých pacholků, jednoho pak služebníka Abelardova peníze porušil, aby jim v noci dvéře otevřel a že do léhacího pokoje vypustil. Tím způsobem Abelard v noci přepadán a z rozkazu Hubertova ukrutně a osudně zohaven byl; načež on, aby hanobu svou před světem utrofil, do mníšského řádu v epatství sv. Denisa vstoupil, an tím časem Heloíza v klášteru Argenteuil řeholnicí se stala.

W probíhajícímu čase, když zámutek jeho trochu pohlavil, začal Abelard poznovu přednáseti nauky, a poněvadž nešťastí jeho všeobecnou auctornost zbudilo, brzo tak veliké množství učení k němu se shluklo, že téměř nebylo možné všechny hospodari, a ne snadné strážiti opatrili. A však i zavost dvorná, jež v roztržce vyvznela blávu svou; nepříteli jeho mluví, že z gítěho behofsevuše, od něho gestě jotriva dohotoveného spisu, tak že byl w nebezpečí od obecné chýry ukamenování býti, když oběslán gsa na cirkewj sněm do Soissonsu, k němu se pro své ospravedlnění dostavil, kdež k vlastnoručnému upálení svého spisu a k dočasnému zavření w klásteru sw. Medarda přičiněn činení pokání odsouzen byl. Když potomně do klásteru sw. Denisa se vrátil, nové pronásledování, nové na něho uvaleno pohromy: byl-tě do žaláře mrvžen, a po někteřem čase, když se w Paříži ospravedlnil, s tím posolením propuštěn, aby žil, dcefoli se mu libj. Abelard sobě obyčej zvolil w samotném okolí mezi městy Troyes a Rouget sur Seine, na potoku Arduzon, vystavěti sobě kaplici ze slámy a hlíny. A uenij pedyby, žeby zde tichý přístav a pokojné autocistě proli bantem tohoto světa byl našel, když sláwa jeho učenosti, kteráz po celých Francouzích byla rozhláseua, i jem veliké množství učení — pravj se, že hned prvního roku přes 600 lidí se sešlo — byla nepřivábila, kterjž, zdelawše sobě chýlky ofolo kaply jeho, hotowi byli následowati přísného jeho způsobu žiwota, gedine aby společnost a wyučowání jeho auctornými státi se mohli. Brzo kapla jeho od učen- cůw těchto zlamene wystawěua, od něho pak gnehem Parakletu (t. potěšitele) nadána a swatému Duchu gakožto potěšiteli, na památku té potěchy, kteráž w této samotnosti našel, zasvěcena byla.

Stolo toho času mneš opat sv. Wíldasa w Bretani; nálež muší, s povolením wímody, Abelarda za zpráwce svého zvoliti. Zde postřeže dožil se té potěchy, že milenkú swou, po dwanáctiletém rozláčení, w Parakletu spatřil. Totižto opat sv. Denisa osobowal sobě práwo ku klášteru Argentuill, tak že Heloíza, toho času přewor-  
ka, s jinými 8 neb 10 řeholnicemi, mezi nimiž i dvě synowkyně Abelardovy se nalezaly, přimčená byla něho wstáupiti. Tau nechodau rohnut gfa opat sv. Wíldasa, Abelard, darowal opuštěným tento řeholnicem kapli swan Paraklet, auberž sám ge-  
do ni uwezl, čímž nepřiznivcům swym nowau pří-  
ležitoš podál s ofočení a pomluwé. Wšickni geho nepřátele powstali walem proti němu; i sám swatý Bernhard, ačkoli blauho se zdráhal wstáupiti proti muži od sebe wsoce wáženímu, naposledy naň žalowal. Abelard s těžkem žitím wazby, chtěge do Říma přicínau ospráwedení se před papežem



